

Тема уроку:

«Особливості композиції поеми Данте Божественна комедія. Концепція світу й людини. Алегоричний зміст образів та епізодів. Жанрова своєрідність твору - ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ»

Мета — формувати компетентності: *предметні* (знання особливостей композиції «Божественної комедії» Данте, алегоричного змісту образів та епізодів поеми; уміння опрацьовувати текст літературознавчої статті, скласти її план; асоціативне й логічне мислення; доброту й милосердя; естетичний смак); *ключові* (уміння вчитися: пізнавальну активність; комунікативну: навички спілкування в колективі; інформаційну: уміння знаходити потрібну інформацію та презентувати її; загальнокультурну: прагнення літературної освіченості; світогляд).

Тип уроку: урок застосування знань, умінь та навичок.

Обладнання: портрет Данте, видання його творів, ілюстрації Г. Доре до «Божественної комедії», роздавальний матеріал.

Перебіг уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Перевірка домашнього завдання

· Відтворіть схему «Світоустрій у поемі Данте (за частиною «Пекло»)» на дошці.

2. Творчий переказ (робота у групах)

· У трьох групах по черзі (за ланцюжком) перекажіть прочитані пісні поеми Данте «Божественна комедія», висловіть власне ставлення до героїв-грішників. Порівняйте сучасне ставлення до їхніх гріхів із середньовічним:

1-ша група — про Франческу та Паоло (пісня 5), *2-га* — про Улісса (пісня 26), *3-тя* — про Уголіно (пісні 32-33).

III. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ Й МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Усне словесне малювання

· Віддавна люди прагнули за життя побачити, яким є рай — місце, де панує щастя та немає зла. Які асоціації викликає у вас слово рай? Уявіть рай. Опишіть його.

2. Вступне слово вчителя

— Сьогодні ми дізнаємося, яким був Рай на думку Данте та з'ясуємо, що вважали головним у раю за часів митця.

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Слово вчителя з елементами бесіди

— Небесний рай перебуває в межах планет Сонячної системи: на Місяці, Меркурії, Венері, Сонці, Марсі, Юпітері, Сатурні й серед непорушних зірок відпочивають душі праведників.

На кришталевому небі, яке оточує небесний рай, перебувають янголи Світосяйна ріка відділяє ці сфери від Емпірею — світу безмежності, де перебуває Бог. Земні закони тут вже не діють, є лише божественний закон — любов.

- Чим Земний Рай відрізняється від Небесного?
- Чому душа Вергілія полишила поета біля Раю?
- Хто знайомив мандрівника з облаштуванням Небесного Раю?
- Розкажіть про Беатріче та її роль у житті Данте.
- Яку книгу присвятив Аліг'єрі дівчині?
- Що символізує в «Божественній комедії» душа Беатріче?

2. Співдружність мистецтв на уроці літератури. Практична робота

- Роздивіться ілюстрації Гюстава Доре до поеми Данте. Заповніть другий стовпець таблиці «небесний рай у «Божественній комедії»».

Очікуваний результат

Небесний Рай у «Божественній комедії»

Місяць (перше небо)	Тут перебувають душі людей, які не дотримали своїх обітниць, але зберегли прагнення ідеалу
Меркурій (друге небо)	Містить душі честолюбних. Візантійський імператор Юстиніан розповів поетові про складний шлях спокутування гріхів, який визначив для людей Бог
Венера (третє небо)	Притулок для душ люблячих людей
Сонце (четверте небо)	Два сузір'я душ найбільших мудреців

марс (п'яте небо)	Тут знаходяться душі воїнів, загиблих за віру. Поет розмовляє з душею свого предка хрестоносця Каччагвіди
Юпітер (шосте небо)	Притулок для душі справедливих людей
Сатурн (сьоме небо)	Тут перебувають душі монахів-«споглядальників», які служили Богові

3. Робота з підручником (запис до зошитів)

- Самостійно опрацюйте матеріал підручника за темою уроку, складіть план прочитаного.

4. Перевірка виконаного завдання

5. Аналіз тексту літературного твору

- Скільки концентричних сфер у Раю? (9.)
- Що споглядають душі праведників? (*Велич Творця.*)
- Чим відрізняється Рай від Чистилища й Пекла? (*Рух і світло.*)
- Хто є третім провідником Данте у потойбічному світі? (*Бернар Клервоський.*)
- Із якими запитаннями звертається головний герой до праведників у Раю?
- Як звали прапрадіда Данте? (*Каччагвіда.*)
- Хто і з якими словами звертається до Діви Марії? (*Бернар Клервоський просить за Данте, щоб йому було дозволено побачити Бога. Про це ж благає і Беатріче.*)
- Що побачив Данте у Раю? (*Він побачив сяйво, у якому було видно три кола. Два з них були дуже схожі між собою — це були Бог-Отець і Бог-син. третє коло (Бог — святий Дух) являє собою сяйво, вогонь.*)
- Що відчуває герой поеми у цей час? (*«Відчув я величезне раювання», «тож розум мій глядів заціпенілий, Піднесений, уважливий, меткий, здивований і з дива спломенілий», «І міць зростала розуму і волі».*)
- Що зрозумів герой, побачивши Божество? Що є найголовнішим у Раю? (*«Любов, що управляє сонцем і зорями».*)

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

- Поміркуйте: що потрібно зробити, щоб рай настав на землі?

2. Літературний диктант

- У якому місті народився Данте? (Флоренція.)
- Як звали дівчину, у яку закохався Данте? (Беатріче.)
- Скільки разів він бачив її? (Тричі.)
- Що означає ім'я Данте? (Той, хто дарує.)
- Яку політичну партію підтримував поет? (Гвельфи.)
- Де навчався Данте? (У Болонському університеті.)
- У якому місті знайшов свій спочинок поет? (Равенна.)
- Назва книги, яку Данте написав після смерті Беатріче. («Нове життя».)
- Як називається твір Данте, у якому він описав подорож загробним світом? («Божественна комедія».)
- Кому належить епітет божественна до поеми? (Джованні Боккаччо.)
- Скільки пісень містить поема Данте? (100.)
- Хто з поетів перекладав поему українською мовою? (І. Франко, Леся Українка, М. Рильський, В. Самійленко, П. Карманський, Є. Дроб'язко.)

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Для всіх: прочитати «Божественна комедія»

ДОДАТОК ДО УРОКУ

Цікаві факти про Данте Аліг'єрі

- Данте Аліг'єрі (поряд із Франческо Петраркою та Джованні Боккаччо) вважають творцем сучасної італійської мови. Саме Данте першим почав писати свої твори простою народною мовою, а не латиною.
- Італія протягом століть була поділена на безліч князівств та міст-держав. Тут спілкувались на багатьох діалектах і єдиної мови не існувало. На початку XIV ст. Італія познайомилася з поемою Данте Аліг'єрі «Божественна комедія». Приголомшлива популярність твору сприяла тому, що рідний для Данте тосканський діалект, яким було написано поему, став основою літературної італійської мови.

- Коли Данте заледве виповнилось 13 років, його заручили з Джеммою ді Донаті, через 14 років вони одружились, але істинним коханням та музою поета була Беатріче Портінарі.
- Хоча Данте й Беатріче були сусідами, розмовляли вони лише двічі: на світській вечірці, коли Данте було 9 років, і ще через 9 років, коли випадково зустрілись на вулиці.
- Попри те що в шлюбі з Джеммою він мав трьох дітей, Данте жодного разу не згадав ім'я дружини у своїх творах, а Беатріче присвятив більшість сонетів і канцон зі збірки «La Vita Nuova» («Нове життя»), зробив її одним з головних персонажів «Божественної комедії».
- Пара Данте й Беатріче є уособленням закоханої пари, як Петрарка та Лаура, Трістан та Ізольда, Ромео та Джульєтта.
- Свого часу Данте навіть обрали на посаду пріора, але через конфлікт між партіями білих та чорних гвельфів поета було вигнано з Флоренції. Так почалися поневіряння Данте Італією: більше за життя до Флоренції він не повернувся.
- Данте Аліг'єрі помер дорогою з Венеції до Равенни у віці 56 років. Коли прах Данте транспортували з Равенни до рідної Флоренції, урну викрали монахи сусіднього монастиря, що не бажали розлучатися з поетом.
- 2008-го, майже за 690 років після смерті Данте Аліг'єрі, влада Флоренції скасувала рішення про вигнання поета з міста Проте громадськість назвала це рішення комерційним трюком для приваблення туристів.
- Похований Данте у Равенні, хоча влада Флоренції неодноразово прагнула перенести прах поета на його батьківщину: там навіть установили усипальницю, що й досі залишається порожньою.